ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 15ης Μαρτίου 2012*

«Σήματα — Οδηγία 2008/95/ΕΚ — Λόγοι απαραδέκτου ή ακυρότητας — Λεκτικές ενδείξεις αποτελούμενες από συνδυασμό λέξεων και ακολουθία στοιχείων αντιστοιχούσα στα αρχικά των εν λόγω λέξεων — Διακριτικός χαρακτήρας — Περιγραφικός χαρακτήρας — Κριτήρια εκτιμήσεως»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-90/11 και C-91/11,

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundespatentgericht (Γερμανία) με αποφάσεις της 11ης Ιανουαρίου 2011, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 25 Φεβρουαρίου 2011, στο πλαίσιο των διαδικασιών

**Alfred Strigl - Deutsches Patent- und Markenamt** (C-90/11)

και

**Securvita Gesellschaft zur Entwicklung alternativer Versicherungskonzepte mbH** (C-91/11)

κατά

**Öko-Invest Verlagsgesellschaft mbH,**

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), E. Juhász, Γ. Αρέστη και T. von Danwitz, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Securvita-Gesellschaft zur Entwicklung alternativer Versicherungskonzepte mbH, εκπροσωπούμενη από τον J. Nabert, Rechtsanwalt,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον G. Palatiello, avvocato dello Stato,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Szpunar,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους T. van Rijn και F. Bulst,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Ιανουαρίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Οι αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 299, σ. 25, στο εξής: οδηγία).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών, εκ των οποίων η μεν πρώτη αφορούσε αίτηση που υπέβαλε ο A. Strigl ενώπιον του Deutsches Patent- und Markenamt (γερμανικού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και Σημάτων, στο εξής: Γραφείο) η δε δεύτερη ανέκυψε μεταξύ της Securvita-Gesellschaft zur Entwicklung alternativer Versicherungskonzepte mbH (στο εξής: Securvita) και της Öko-Invest Verlagsgesellschaft mbH (στο εξής: Öko-Invest), με αντικείμενο την καταχώριση ως λεκτικών σημάτων στην μεν πρώτη περίπτωση της ενδείξεως «Multi Markets Fund MMF», στη δε δεύτερη της ενδείξεως «NAI — Der Natur-Aktien-Index».

### Το νομικό πλαίσιο

*Η νομοθεσία της Ένωσης*

3 Το άρθρο 3 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Λόγοι απαραδέκτου ή ακυρότητας», προβλέπει τα εξής:

«1. Δεν καταχωρίζονται ή, εάν έχουν καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθούν άκυρα:

α) τα σημεία από τα οποία δεν δύναται να συνίσταται ένα σήμα·

β) τα σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα·

γ) τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο, προς δήλωση του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, του προορισμού, της αξίας, της γεωγραφικής προέλευσης ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας·

[...]».

*Η εθνική νομοθεσία*

4 Το άρθρο 8, παράγραφος 2, σημεία 1 και 2, του νόμου περί προστασίας των σημάτων και άλλων διακριτικών γνωρισμάτων (Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen) της 25ης Οκτωβρίου 1994 (*BGBl.* 1994 I, σ. 3082, στο εξής: MarkenG) προβλέπει τα εξής:

«Δεν γίνονται δεκτά προς καταχώριση:

1. τα σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα για τα σχετικά προϊόντα ή τις σχετικές υπηρεσίες,

2. τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο, προς δήλωση του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, του προορισμού, της αξίας, της γεωγραφικής προέλευσης ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας […]».

## Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

*Η υπόθεση C-90/11*

5 Ο A. Strigl κατέθεσε το 2008 ενώπιον του Γραφείου αίτηση καταχωρίσεως του λεκτικού σήματος «Multi Markets Fund MMF» για τις υπηρεσίες της κλάσεως 36 του Διακανονισμού της Νίκαιας για τη διεθνή ταξινόμηση των προϊόντων και των υπηρεσιών με σκοπό την καταχώριση σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί. Οι υπηρεσίες αυτές περιγράφονται ως εξής: «ασφάλειες (συμβουλή, πώληση και παροχή ασφαλειών), συμβουλή σε ασφαλιστικές υποθέσεις, χρηματοπιστωτικές υποθέσεις (υπηρεσίες τραπεζικών και πιστωτικών ιδρυμάτων, οικονομικές συμβουλές, χρηματικές καταθέσεις, καταπιστευτική διαχείριση, χρηματικά ζητήματα), υποθέσεις ακινήτων (διαχείριση ακινήτων και οικιών, μεσιτεία ακινήτων), περιουσιακές και οικονομικές συμβουλές».

6 Με αποφάσεις της 23ης Μαΐου και της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, το Γραφείο απέρριψε την αίτηση καταχωρίσεως στηριζόμενο στο άρθρο 8, παράγραφος 2, σημεία 1 και 2, του MarkenG.

7 Όσον αφορά τον συνδυασμό λέξεων «Multi Markets Fund», το Γραφείο αποφάνθηκε ότι προσδιόριζε ένα κεφάλαιο το οποίο επενδύει σε πολλές χρηματοοικονομικές αγορές.

8 Όσον αφορά την ακολουθία στοιχείων «MMF», το Γραφείο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι είναι δυνατό να εννοηθεί ότι, αν υποτεθεί ότι το κοινό δεν γνωρίζει τη σημασία της ακολουθίας αυτής, την αντιλαμβάνεται ως την προφανή συντομογραφία των τριών αρχικών γραμμάτων του σημείου «Multi Markets Fund», λόγω του ότι η συντομογραφία αυτή έπεται των συγκεκριμένων τριών λέξεων και αποδίδει αντιστοίχως τα αρχικά τους.

9 Το Γραφείο, καίτοι δέχθηκε ότι θα μπορούσε να αποδοθεί διαφορετική έννοια στην ακολουθία των στοιχείων «MMF» αν αυτή εξεταζόταν αυτοτελώς, έκρινε, εντούτοις, ότι η επιλογή αυτή περιοριζόταν προδήλως λαμβανομένων υπόψη των λοιπών στοιχείων του σήματος και των υπηρεσιών για τις οποίες είχε ζητηθεί η καταχώρισή του.

10 Ο A. Strigl άσκησε προσφυγή ενώπιον του Bundespatentgericht (ομοσπονδιακού δικαστηρίου για την επίλυση διαφορών περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας) κατά των αποφάσεων μη καταχωρίσεως του ανωτέρω λεκτικού σήματος. Κατά την εκτίμησή του, το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση έχει πολλές διαφορετικές έννοιες στον χρηματοοικονομικό τομέα και δεν έχει καμία συγκεκριμένη σχέση

με ορισμένη χρηματοοικονομική υπηρεσία. Συγκεκριμένα, το στοιχείο «MMF» μπορεί να αντιστοιχεί σε σειρά συντομογραφιών, γεγονός το οποίο αρκεί για να απορριφθεί το επιχείρημα ότι το εν λόγω σημείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί περιγραφικώς.

11 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundespatentgericht αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συντρέχει ο λόγος απαραδέκτου του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, της [οδηγίας] στην περίπτωση λεκτικού σήματος το οποίο αποτελείται από την παράθεση ενός περιγραφικού συνδυασμού λέξεων και μιας μη περιγραφικής ακολουθίας στοιχείων, όταν η εν λόγω ακολουθία γίνεται αντιληπτή από το κοινό ως συντομογραφία του ανωτέρω συνδυασμού λέξεων, καθόσον αποδίδει τα αρχικά κάθε λέξεως του συνδυασμού αυτού, ούτως ώστε το σήμα να μπορεί να εκληφθεί συνολικώς ως συνδυασμός αμοιβαίως επεξηγούμενων περιγραφικών ενδείξεων ή συντομογραφιών;»

*Η υπόθεση C-91/11*

12 Το λεκτικό σήμα «NAI — Der Natur-Aktien-Index» καταχωρίσθηκε στις 25 Ιουνίου 2001 ενώπιον του Γραφείου στο όνομα της Securvita για τις υπηρεσίες της κλάσεως 36 του Διακανονισμού της Νίκαιας για τη διεθνή ταξινόμηση των προϊόντων και των υπηρεσιών με σκοπό την καταχώριση σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί.

13 Στις 18 Ιουλίου 2007, η Öko Invest ζήτησε την ακύρωση του εν λόγω σήματος υποστηρίζοντας ότι η ακολουθία στοιχείων «NAI» χρησιμοποιείται στον χρηματοοικονομικό τομέα ως συντομογραφία του συνδυασμού λέξεων «Natur-Aktien-Index». Κατά την άποψή της, ο εν λόγω συνδυασμός λέξεων, ο οποίος έπεται της ακολουθίας στοιχείων, συνιστά περιγραφική ένδειξη. Η ακολουθία στοιχείων, η οποία γίνεται αντιληπτή ως απλή συντομογραφία του ανωτέρω συνδυασμού λέξεων, δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί και αυτή ως περιγραφική ένδειξη. Κατά την Öko-Invest, το οικείο κοινό αντιλαμβάνεται την εν λόγω ένδειξη ως περιγραφική των υπηρεσιών για τις οποίες έχει καταχωριστεί το συγκεκριμένο σήμα, καθόσον οι υπηρεσίες αυτές έχουν σχέση με δείκτη ο οποίος αφορά μετοχές επιχειρήσεων οικολογικού προσανατολισμού.

14 Με απόφαση της 28ης Μαΐου 2008, το Γραφείο δέχθηκε το αίτημα ακυρώσεως του εν λόγω σήματος. Προς στήριξη της αποφάσεώς του αυτής, το Γραφείο έκρινε ότι ο λόγος ακυρότητας του άρθρου 8, παράγραφος 2, σημείο 1, του MarkenG αποκλείει την καταχώριση του σήματος, διότι αυτό, εξεταζόμενο συνολικώς, αποτελείται μόνον από συνδυασμό αμιγώς περιγραφικών ενδείξεων οι οποίες έπονται μιας συντομογραφίας.

15 Κατά το Γραφείο, η ακολουθία στοιχείων «NAI» που προηγείται του συνδυασμού λέξεων συνιστά συντομογραφία, την οποία το κοινό αντιλαμβάνεται ως συντομογραφία. Τούτο συνάγεται, αφενός, από την αντιστοιχία των αρχικών γραμμάτων κάθε λέξεως του συγκεκριμένου συνδυασμού λέξεων με την ακολουθία στοιχείων «NAI» και, αφετέρου, από την παύλα που έπεται της εν λόγω ακολουθίας, η οποία ενισχύει ακόμη περισσότερο την αντίληψη περί συντομογραφίας.

16 Κατά της αποφάσεως αυτής, η Securvita άσκησε προσφυγή ενώπιον του Bundespatentgericht, υποστηρίζοντας ότι δεν συνέτρεχε κανένας λόγος ακυρότητας κατά του καταχωρισθέντος σήματος.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundespatentgericht αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συντρέχει ο λόγος απαραδέκτου του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, της [οδηγίας] στην περίπτωση λεκτικού σήματος το οποίο αποτελείται από την παράθεση ενός περιγραφικού συνδυασμού λέξεων και μιας καθαυτής μη περιγραφικής ακολουθίας στοιχείων, όταν η εν λόγω ακολουθία γίνεται

αντιληπτή από το κοινό ως συντομογραφία του ανωτέρω συνδυασμού λέξεων, καθόσον αποδίδει τα αρχικά κάθε λέξεως του συνδυασμού αυτού, ούτως ώστε το σήμα να μπορεί να εκληφθεί συνολικώς ως συνδυασμός αμοιβαίως επεξηγούμενων περιγραφικών ενδείξεων ή συντομογραφιών;»

**Διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου**

18 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 26ης Μαΐου 2011, οι δύο υποθέσεις ενώθηκαν προς διευκόλυνση της διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

**Επί των προδικαστικών ερωτημάτων**

*Προκαταρκτικές παρατηρήσεις*

19 Καθόσον οι λόγοι απαραδέκτου ή ακυρότητας του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας είναι πανομοιότυποι με τους λόγους απαραδέκτου του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ) 1994, L 11, σ. 1), όπως αντικαταστάθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 207/2009 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ L 78, σ. 1), η νομολογία του Δικαστηρίου που αφορά τους εν λόγω κανονισμούς εφαρμόζεται και στην περίπτωση των διατάξεων της οδηγίας που αποτελούν αντικείμενο των διαφορών της κύριας δίκης.

20 Καθόσον το αιτούν δικαστήριο προέβαλε, σωρευτικώς ή διαζευκτικώς, τους δύο λόγους απαραδέκτου ή ακυρότητας του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας, πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί ότι, ακόμα και αν, αναμφιβόλως, έκαστος των λόγων απαραδέκτου του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας είναι ανεξάρτητος των λοιπών και απαιτεί αυτοτελή εξέταση, υφίσταται εντούτοις προφανής επικάλυψη των αντίστοιχων πεδίων εφαρμογής των λόγων οι οποίοι απαριθμούνται στα στοιχεία β′ και γ′ της εν λόγω διατάξεως (βλ., συναφώς, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2004, C-363/99, Koninklijke KPN Nederland, Συλλογή 2004, σ. I-1619, σκέψη 85).

21 Ειδικότερα, ένα σημείο που έχει, όσον αφορά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία ζητείται η καταχώρισή του ως σήματος, περιγραφικό χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, της οδηγίας, στερείται οπωσδήποτε, εξ αυτού του λόγου, διακριτικού χαρακτήρα έναντι των αυτών προϊόντων ή υπηρεσιών, κατά την έννοια της εν λόγω παραγράφου 1, στοιχείο β′, της οδηγίας αυτής (βλ. αποφάσεις Koninklijke KPN Nederland, προπαρατεθείσα, σκέψη 86, και της 10ης Μαρτίου 2011, C-51/10 P, Agencja Wydawnicza Technopol κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2011, σ. I- 1541, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

22 Επιπροσθέτως, οι συγκεκριμένοι λόγοι απαραδέκτου πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα του γενικού συμφέροντος που δικαιολογεί έκαστο εξ αυτών. Το γενικό συμφέρον, όταν λαμβάνεται υπόψη κατά την εξέταση εκάστου εκ των ανωτέρω λόγων απαραδέκτου, μπορεί ή πρέπει να αντανακλά διαφορετικές εκτιμήσεις, ανάλογα με τον προβαλλόμενο λόγο απαραδέκτου (βλ. αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2004, C-456/01 P και C-457/01 P, Henkel κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2004, σ. I-5089, σκέψεις 45 και 46, καθώς και της 16ης Σεπτεμβρίου 2004, C-329/02 P, SAT.1 κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2004, σ. I-8317, σκέψη 25).

23 Όσον αφορά τις λεκτικές ενδείξεις που αποτελούνται από συνδυασμό στοιχείων, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι ο ενδεχόμενος περιγραφικός χαρακτήρας μπορεί να εξετάζεται, εν μέρει, ως προς κάθε στοιχείο που τις απαρτίζει αυτοτελώς, αλλά πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να διαπιστώνεται και για το σύνολο που συνθέτουν τα στοιχεία αυτά (βλ., συναφώς, απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, C-273/05 P, ΓΕΕΑ κατά Celltech R&D, Συλλογή 2007, σ. I-2883, σκέψεις 76 και 79 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

24 Τα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα πρέπει να εξεταστούν λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω στοιχείων.

*Ως προς τους επίμαχους στις υποθέσεις της κύριας δίκης συνδυασμούς λέξεων*

25 Όσον αφορά τους δύο κύριους συνδυασμούς λέξεων που περιέχουν τα επίμαχα στις υποθέσεις της κύριας δίκης σήματα, ήτοι «Multi Markets Fund» και «Der Natur-Aktien-Index», το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι προσδιορίζουν, αφενός, ένα κεφάλαιο το οποίο επενδύει σε πολλές χρηματοοικονομικές αγορές και, αφετέρου, ένα χρηματιστηριακό δείκτη των μετοχών εταιρειών οικολογικού προσανατολισμού.

26 Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι ανωτέρω συνδυασμοί λέξεων, αυτοί καθαυτοί, πρέπει να θεωρηθούν ως περιγραφικοί των χαρακτηριστικών των προσφερόμενων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, της οδηγίας, δεδομένου ότι προσδιορίζουν, στις εμπορικές συναλλαγές, ένα είδος υπηρεσιών και ορισμένα χαρακτηριστικά τους.

*Ως προς τις επίμαχες στις υποθέσεις της κύριας δίκης ακολουθίες στοιχείων*

27 Όσον αφορά τις επίμαχες στις υποθέσεις της κύριας δίκης ακολουθίες στοιχείων, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, εξεταζόμενα αυτοτελώς, τα σημεία «MMF» και «NAI» δεν έχουν περιγραφικό χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, της οδηγίας.

28 Πράγματι, οι εν λόγω ακολουθίες, αυτές καθαυτές, δεν μπορούν να προσδιορίσουν κανένα χαρακτηριστικό των οικείων υπηρεσιών, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως της οδηγίας.

*Ως προς τα διεκδικούμενα σήματα εξεταζόμενα συνολικώς*

29 Με τα ερωτήματά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν οι λόγοι απαραδέκτου του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και/ή γ′, της οδηγίας εφαρμόζονται στην περίπτωση λεκτικού σήματος που αποτελείται από την παράθεση ενός περιγραφικού συνδυασμού λέξεων και μιας μη περιγραφικής ακολουθίας στοιχείων, η οποία αποδίδει τα αρχικά των λέξεων του συνδυασμού αυτού.

30 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι σκοπός του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας είναι η απαγόρευση της καταχωρίσεως σημάτων που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα, καθώς μόνον ο διακριτικός χαρακτήρας τα καθιστά ικανά να επιτελούν την ουσιώδη λειτουργία του σήματος, ήτοι να εγγυώνται στον καταναλωτή ή στον τελικό χρήστη την ταυτότητα προελεύσεως του φέροντος το σήμα προϊόντος ή της οικείας υπηρεσίας, παρέχοντάς του τη δυνατότητα να διακρίνει, χωρίς κίνδυνο συγχύσεως, το εν λόγω προϊόν ή την υπηρεσία από τα αντίστοιχα άλλης προελεύσεως (βλ. αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 2002, C-299/99, Philips, Συλλογή 2002, σ. I-5475, σκέψη 30, και SAT.1 κατά ΓΕΕΑ, προπαρατεθείσα, σκέψη 23).

31 Όσον αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, της οδηγίας, το γενικό συμφέρον στο οποίο στηρίζεται η διάταξη αυτή συνίσταται στην εξασφάλιση του ότι τα σημεία που είναι περιγραφικά ενός ή πλειόνων χαρακτηριστικών των προϊόντων ή των υπηρεσιών για τα οποία ζητείται η καταχώριση σήματος μπορούν να χρησιμοποιηθούν ελεύθερα από το σύνολο των επιχειρηματιών που προσφέρουν αυτά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες (βλ. απόφαση Agencja Wydawnicza Technopol κατά ΓΕΕΑ, προπαρατεθείσα, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

32 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι, και στις δύο περιπτώσεις, τα τρία επίμαχα σε κάθε υπόθεση της κύριας δίκης κεφαλαία γράμματα, ήτοι «MMF» και «NAI», αντιστοιχούν στα αρχικά των λέξεων που απαρτίζουν τους συνδυασμούς λέξεων που τα συνοδεύουν. Πράγματι, ο συνδυασμός λέξεων και η ακολουθία στοιχείων, σε κάθε περίπτωση, είναι αμοιβαίως επεξηγούμενες και υπογραμμίζουν την

υφιστάμενη μεταξύ τους σχέση. Κάθε ακολουθία στοιχείων έχει, συνεπώς, επινοηθεί για να ενισχύσει την εκ μέρους του κοινού αντίληψη του συνδυασμού λέξεων, απλουστεύοντας τη χρήση του και διευκολύνοντας την απομνημόνευσή του.

33 Συναφώς, είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι η ακολουθία στοιχείων προηγείται ή έπεται του συνδυασμού λέξεων.

34 Όσον αφορά τη σύνθεση «NAI — Der Natur-Aktien-Index», πρέπει επίσης να παρατηρηθεί ότι μια παύλα έπεται της ακολουθίας στοιχείων «NAI», την οποία συνδέει με τον συνδυασμό λέξεων. Η παύλα αυτή μπορεί, όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, να ενισχύσει τη συνολική εντύπωση κατά την οποία πρόκειται για απλή συντομογραφία του συνακόλουθου συνδυασμού λέξεων. Εξάλλου, και όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, η εκτίμηση αυτή δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση από το γεγονός ότι στην ακολουθία στοιχείων «NAI» δεν περιλαμβάνεται το πρώτο γράμμα του οριστικού άρθρου «Der», το οποίο περιέχεται στον συνακόλουθο συνδυασμό λέξεων, στο μέτρο που το άρθρο «Der» αποτελεί παρεπόμενο στοιχείο σε σχέση με τα αναγραφόμενα ουσιαστικά, των οποίων τα αρχικά γράμματα συνθέτουν την επίμαχη ακολουθία στοιχείων.

35 Επιπροσθέτως, από κανένα άλλο στοιχείο δεν προκύπτει ότι η παράθεση του συνδυασμού λέξεων και της ακολουθίας στοιχείων είναι ασυνήθης ή έχει αποκτήσει δική της σημασία, βάσει της οποίας το οικείο κοινό διακρίνει τις οικείες υπηρεσίες από εκείνες που έχουν διαφορετική εμπορική προέλευση (βλ., συναφώς, απόφαση της 8ης Μαΐου 2008, C-304/06 P, Eurohypo κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2008, σ. I-3297, σκέψη 69).

36 Αντιθέτως, το γεγονός και μόνο της προσθήκης μιας ακολουθίας στοιχείων ως συντομογραφίας ενός συνδυασμού λέξεων, χωρίς να επέρχεται κάποια ασυνήθης τροποποίηση, μπορεί να καταλήξει σε λεκτική ένδειξη αποτελούμενη αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν, στις εμπορικές συναλλαγές, για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των επίμαχων υπηρεσιών (βλ., συναφώς, απόφαση Koninklijke KPN Nederland, προπαρατεθείσα, σκέψη 98).

37 Εξάλλου, αν, όπως υπονοεί το αιτούν δικαστήριο, οι επίμαχες στις υποθέσεις της κύριας δίκης ακολουθίες στοιχείων γίνονται αντιληπτές από το οικείο κοινό ως συντομογραφίες των συνδυασμών λέξεων στους οποίους αντιστοιχούν, οι εν λόγω ακολουθίες δεν μπορούν να υπερισχύουν του συνόλου των στοιχείων που συνθέτουν το σήμα εξεταζόμενο συνολικώς, και τούτο ακόμα και αν μπορούν να θεωρηθούν ως έχουσες διακριτικό χαρακτήρα αυτές καθαυτές.

38 Αντιθέτως, όπως διευκρίνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 56 των προτάσεών του, η ακολουθία στοιχείων που αποδίδει τα αρχικά των λέξεων που συνθέτουν τον συνδυασμό λέξεων κατέχει μόνο δευτερεύουσα θέση σε σχέση με τον εν λόγω συνδυασμό. Όπως υπονοεί το αιτούν δικαστήριο, καθεμιά από τις εν λόγω ακολουθίες στοιχείων, η οποία εξεταζόμενη αυτοτελώς δεν έχει περιγραφικό χαρακτήρα, μπορεί να καταστεί περιγραφική λόγω του συνδυασμού της, στο πλαίσιο του επίμαχου σήματος, με μια περιγραφική αυτή καθαυτή κύρια ένδειξη, της οποίας εκλαμβάνεται ως συντομογραφία.

39 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, εφόσον το οικείο κοινό εκλαμβάνει τα επίμαχα στις υποθέσεις της κύριας δίκης σήματα, συνολικώς εξεταζόμενα, ως παρέχοντα πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που προσδιορίζουν, τα σήματα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως περιγραφικά, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, της οδηγίας, και, ως στερούμενα οπωσδήποτε, εξ αυτού του λόγου, διακριτικού χαρακτήρα ως προς τις οικείες υπηρεσίες, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας (βλ., συναφώς, απόφαση Koninklijke KPN Nederland, προπαρατεθείσα, σκέψη 86).

40 Στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει, συνεπώς, να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται στην περίπτωση λεκτικού σήματος το οποίο αποτελείται από την παράθεση ενός περιγραφικού συνδυασμού λέξεων και μιας καθαυτήν μη

περιγραφικής ακολουθίας στοιχείων, όταν η εν λόγω ακολουθία γίνεται αντιληπτή από το κοινό ως συντομογραφία του ανωτέρω συνδυασμού λέξεων, καθόσον αποδίδει τα αρχικά κάθε λέξεως του συνδυασμού αυτού, ούτως ώστε το επίμαχο σήμα να μπορεί να εκληφθεί συνολικώς ως συνδυασμός περιγραφικών ενδείξεων ή συντομογραφιών, οι οποίες στερούνται συνεπώς διακριτικού χαρακτήρα.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

41 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

**Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται στην περίπτωση λεκτικού σήματος το οποίο αποτελείται από την παράθεση ενός περιγραφικού συνδυασμού λέξεων και μιας καθαυτήν μη περιγραφικής ακολουθίας στοιχείων, όταν η εν λόγω ακολουθία γίνεται αντιληπτή από το κοινό ως συντομογραφία του ανωτέρω συνδυασμού λέξεων, καθόσον αποδίδει τα αρχικά κάθε λέξεως του συνδυασμού αυτού, ούτως ώστε το επίμαχο σήμα να μπορεί να εκληφθεί συνολικώς ως συνδυασμός περιγραφικών ενδείξεων ή συντομογραφιών, οι οποίες στερούνται συνεπώς διακριτικού χαρακτήρα.**

(υπογραφές)